

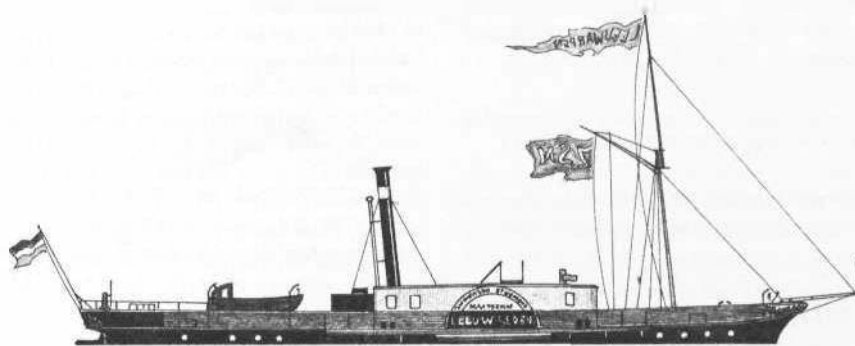
Harlingen, het stoomschip MINISTER KRAUS verlaat de haven, circa 1920

Harlingen

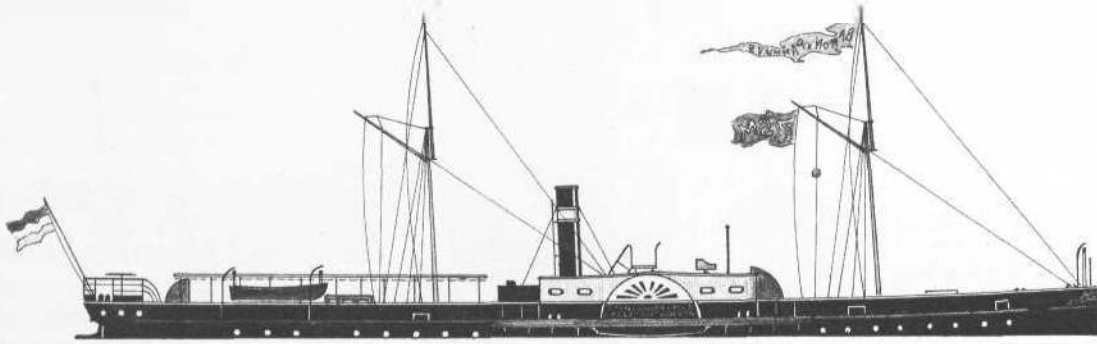
Zuiderzee Stoomboot Maatschappij

Het is niet bekend wanneer deze rederij is opgericht. In 1864 begon zij een dienst van Harlingen via Stavoren naar Amsterdam met het raderstoomschip **STAD LEEUWARDEN**, dat in 1861 was gebouwd voor een dienst van Zwolle naar Amsterdam. Het jaar daarop werd in opdracht van de rederij een nieuw schip gebouwd door J. & K. Smit's Scheepswerven te Krimpen aan de Lek: **COMMISSARIS DES KONINGS BARON VAN PANHUYNS**.

De Zuiderzee Stoomvaart Maatschappij werd in 1885 failliet verklaard, maar beide schepen werden na een paar maanden van de schuldeisers teruggekocht, waarna zij nog tot 1889 op deze lijn hebben gevaren. In dat jaar werden beide schepen verkocht aan C. Bosman te Alkmaar. De **STAD LEEUWARDEN** is toen waarschijnlijk gesloopt en de **BARON VAN PANHUYNS** werd ingrijpend verbouwd en ingezet – onder de naam **ZUIDERZEE** – als reserveboot van de veerdienst Enkhuizen-Stavoren.

STAD LEEUWARDEN, 1861

COMMISSARIS DES KONINGS, BARON VAN PANHUYS, 1865

STAD LEEUWARDEN

Type: IJzeren raderstoomschip voor passagiers en goederen
Eigenaar: Zuiderzee Stoomboot Maatschappij, Harlingen
Bouwjaar: 1861
Aangekocht: 1864
Afgevoerd: 1889
Waterverplaatsing: 142 ton

Machine: 2 cilinder hellende lagedruk machine
Aantal pk: 50 npk
Gebouwd door: D. Christie & Zn., Delfshaven

Ketel (1): 1, achter de machine
Type: Kistketel
Stoomdruk: 1,4 atm
Verwarmend oppervlak: 82 m²
Gebouwd door: D. Christie & Zn., Delfshaven

Ketel (2): Nieuwe ketel in 1882
Type: Kistketel
Stoomdruk: 1,72 atm
Verwarmend oppervlak: 86 m²
Gebouwd door: H. & J. Suyver, Amsterdam

Raderen met vaste houten borden

Bijzonderheden: Gebouwd voor de dienst Zwolle-Amsterdam van W. Meeter te Zwolle onder de naam *ZWALUW*. In 1864 verkocht aan de Zuiderzee Stoomboot Maatschappij en herdoopt in *LEEWARDEN*. Dit schip was een houten gladdekboot. Op 12 november 1879 is zij bij Harlingen vergaan, maar kon naderhand worden gelicht en weer in de vaart worden gebracht. Op 5 december 1889 werd zij gekocht door C. Bosman te Alkmaar. De acte voor de stoomketel werd in september 1890 ingetrokken; het schip is toen gesloopt.

COMMISSARIS DES KONINGS BARON VAN PANHUYS

Type: IJzeren raderstoomschip voor passagiers en goederen
Eigenaar: Zuiderzee Stoomboot Maatschappij, Harlingen
Bouwjaar: 1865
Afgevoerd: 1889
Werk: J. & K. Smit's Scheepswerven, Krimpen aan de Lek,
no. 64

Lengte over alles: 51 m
Breed over hoofdspant: 5,40 m
Hol: 2,38 m
Laadvermogen: 270 ton

Machine (1): 2 cilinder bellende lagedruk machine
Aantal pk: 90 npk
Gebouwd door: D. Christie & Zn., Delfshaven in 1889

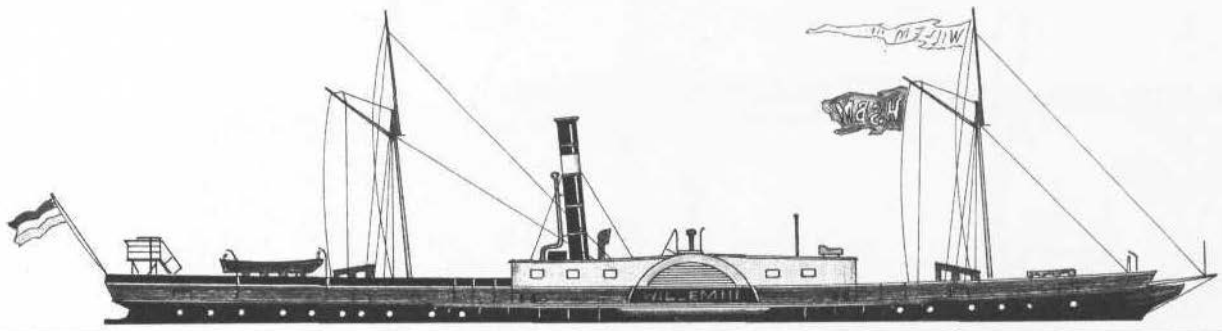
Machine (2): 2 cilinder hellende compound machine
Aantal pk: 64 npk
Gebouwd door: D. Bosman & Zn., Alkmaar

Ketel (1): 1, achter de machine
Type: Kistketel
Stoomdruk: 1,57 atm
Verwarmend oppervlak: 100 m²
Gebouwd door: D. Christie & Zn., Delfshaven
Deze ketel werd in 1864 gerepareerd door Maatschappij de Atlas te Amsterdam en in 1874 door Suyver & Jonker te Amsterdam. De ketel had hierna een verwarmend oppervlak van 82 m².

Ketel (2): Nieuwe ketel in 1889
Type: Schotse ketel
Stoomdruk: 6,7 atm
Verwarmend oppervlak 96 m²
Gebouwd door: D. Bosman & Zn., Alkmaar

Raderen met beweegbare ijzeren borden

Bijzonderheden: Gebouwd voor de dienst Harlingen-Stavoren-Amsterdam. Zij was een schip met rechte voorsteven, elliptische achtersteven, mast met steng en gaffel en een schoorsteen achter de raderkasten. In 1888 kwam zij in bezit van P. Meeter, ondernemer van de Zuiderzee Stoomboot Maatschappij. In 1889 werd zij verkocht aan C. Bosman te Alkmaar, die haar in de vaart bracht als reserveboot voor de dienst Enkhuizen-Stavoren onder de naam *ZUIDERZEE*. In 1904 bracht Bosman haar over naar Oostende om met het schip excursietochten op de Noordzee te maken. Zij werd herdoopt in *REINE DES PLACES*. Deze tochten werden geen succes en het schip werd aan onbekende Belgische reders verkocht.

WILLEM III, 1865

WILLEM III

Type: IJzeren raderstoomschip voor passagiers en goederen
Eigenaar: Harlinger Stoomboot Reederij, Harlingen
Bouwjaar: 1865
Afgevoerd: 1886
Werk: Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, Fijenoord
Lengte over alles: 53,55 m
Breed over raderkasten: 10,41 m
Breed over hoofdspant: 5,06 m
Hol: 2,65 m
Diepgang: 1,60 m zonder ballast
Waterverplaatsing: 245 ton

Harlinger Stoomboot Reederij

De lijn van Harlingen via Enkhuizen naar Amsterdam werd door deze rederij in juni 1828 geopend met de houten raderstoomboot PRINS FREDERIK. Deze onderneming stond gedeeltelijk onder directie van de Amsterdamsche Stoomboot Maatschappij te Amsterdam, welke in 1825 was opgericht door de bekende stoomvaartpionier Paul van Vlissingen. Een groot succes werd deze dienst niet, want op 21 november 1828 werd de dienst gestaakt wegens gebrek aan passagiers. Het schip stond slecht aangeschreven bij het publiek vanwege de gebrekkige inrichting en de ongeregelde uitvoering van de diensten. In de jaren daaropvolgend voer het schip alleen in het vroege voorjaar tot in 1835 het schip werd verkocht en de rederij werd geliquideerd. De rederij werd onder dezelfde naam heropgericht – waarschijnlijk in 1851 – en liet in 1852 het ijzeren raderstoomschip STAD HARLINGEN bouwen. Een tweede raderboot, de WILLEM III liet zij in 1865 bouwen.

De reis van Harlingen naar Amsterdam duurde ongeveer zes uur en werd twee maal per dag onderhouden. De prijzen voor de overtocht bedroegen: 1ste klasse salon f 4,- en 2de klasse salon f 2,50 per persoon. De Harlinger Stoomboot Reederij werd op 1 januari 1886 geliquideerd en de beide schepen werden verkocht aan de machinefabriek Gebr. H. & J. Suyver te Amsterdam.

Machine: 2 cylinder oscillerende lagedruk machine
Aantal pk: 80 npk
Cylinder diameters: 0,94 m
Slag: 0,915 m
Gebouwd door: vermoedelijk Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, Fijenoord

Ketel (1): 1, achter de machine
Type: Kistketel
Gebouwd door: vermoedelijk Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, Fijenoord

Ketel (2): Nieuwe ketel in 1871
Type: Kistketel
Stoomdruk: 1,37 atm
Verwarmend oppervlak: 110 m²
Gebouwd door: Maatschappij de Atlas, Amsterdam

Ketel (3): Nieuwe ketel in 1884
Type: Lagedrukketel
Stoomdruk: 2,06 atm
Verwarmend oppervlak: 135 m²
Gebouwd door: H. & J. Suyver, Amsterdam

Raderen met vaste ijzeren borden, later beweegbaar

Bijzonderheden: Gebouwd voor de dienst Harlingen-Stavoren-Enkhuizen-Amsterdam. Na liquidatie van de rederij in 1886 werd zij verkocht aan de Machinefabriek Gebr. H. & J. Suyver te Amsterdam, die het schip nog enige tijd op de oude dienst in de vaart hield. In 1889 huurde C. Bosman de WILLEM III ter vervanging van de gezonken FRIESLAND van de veerdienst Enkhuizen-Stavoren.